לכשיגדיל יבעול ויתן גט: **מתני'** בת אחת עשרה שנה ויום א' נדריה נבדקין בת שתים עשרה שנה ויום א' נדריה קיימין ובודקין כל שתים עשרה בן שתים עשרה שנה ויום אחד נדריו נבדקין בן י"ג שנה ויום אחד נדריו קיימין ובודקין כל שלש עשרה קודם לזמן הזה אע"פ שאמרו יודעין אנו לשם מי נדרנו לשם מי הקדשנו אין נדריהם נדר ואין הקדשן הקדש לאחר הזמן הזה אע"פ שאמרו אין אנו יודעין לשם מי נדרנו לשם מי הקדשנו נדרן נדר והקדשן הקדש: **גמ'** וכיון דתנא בת אחת עשרה שנה ויום א' נדריה נבדקין בת י"ב שנה ויום א' נדריה קיימין למה לי סד"א בודקין לעולם קמ"ל וכיון דתני בת י"ב שנה ויום אחד נדריה קיימין בודקין כל שתים עשרה למה לי סלקא דעתך אמינא הואיל ואמר מר *ל' יום בשנה חשובים שנה היכא דבדקנא ל' ולא ידעה להפלות אימא תו לא ליבדוק קמ"ל ולתני הני תרתי בבי בת י"ב שנה ויום א' נדריה קיימין ובודקין כל י"ב בת אחת עשרה ויום א' נדריה נבדקין למה לי איצטריך סד"א סתמא בשתים עשרה בעיא בדיקה באחת עשרה לא בעיא בדיקה והיכא דחזינן לה דחריפא טפי מיבדקה באחת עשרה קמ"ל קודם הזמן הזה ואחר הזמן הזה למה לי סד"א הנ"מ היכא דלא קאמרי אינהו אבל היכא דקאמרי אינהו נסמוך עלייהו קמ"ל ת"ר אלו דברי רבי ר"ש בן אלעזר אומר דברים האמורים בתינוקת בתינוק אמורים דברים האמורים בתינוק בתינוקת אמורים א"ר חסדא מ"ט דרבי דכתיב °ויבן ה' [אלהים] את הצלע מלמד שנתן הקב"ה בינה יתירה באשה יותר מבאיש ואידך ההוא מבעי ליה לכדריש לקיש *דאמר ריש לקיש משום ר"ש בן מנסיא ויבן ה' [אלהים] את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויביאה אל האדם מלמד שקלעה הקב"ה לחוה והביאה אצל אדם הראשון שכן בכרכי הים קורין לקלעיתא בנייתא ור"ש בן אלעזר מ"ט אמר רב שמואל בר רב יצחק מתוך שהתינוק מצוי בבית רבו נכנסת בו ערמומית תחלה *איבעיא להו תוך זמן כלפני זמן או כלאחר זמן למאי הלכתא אי לנדרים לאו כלפני זמן דמיא ולאו כלאחר זמן דמיא אלא לעונשין מאי רב ור' (א)חנינא דאמרי תרוייהו תוך זמן כלפני זמן ר' יוחנן ור' יהושע בן לוי דאמרי תרוייהו תוך זמן כלאחר זמן אמר רב נחמן בר יצחק א) וסימניך °וזאת לפנים בישראל מתיב רב המנונא אחר זמן הזה אע"פ שאמרו אין אנו יודעים לשם מי נדרנו לשם מי הקדשנו נדריהם נדר והקדשן הקדש הא תוך זמן כלפני זמן אמר ליה רבא אימא רישא קודם הזמן הזה אע"פ שאמרו יודעים אנו לשם מי נדרנו לשם מי הקדשנו אין נדריהם נדר ואין הקדשן הקדש הא תוך זמן כלאחר זמן ולא היא רבא קטעי הוא סבר רב המנונא ממשנה יתירה קדייק ואדדייק מסיפא לידוק מרישא ולא היא רב המנונא מגופא דמתניתין קא דייק הא לאחר זמן היכי דמי אי דלא איתי שתי שערות קטן הוא אלא לאו דאייתי שתי שערות וטעמא

תורה אור
בראשית ב
רות ד

לכשיגדיל יבעול. והך ביאה הוי קנין גמור ואם בא לגרשה אינה צריכה חליצה דכתיב (דברים כה) ולקחה לו לאשה כיון שלקחה נעשית כאשתו לכל דבר: **מתני'** נבדקין. אם ידעה לשם מי נדרה ולשם מי הקדישה: קודם הזמן הזה. כגון בתינוקת קודם שיבא ראש השנה של שתים עשרה ובתינוק קודם ראש השנה של שלש עשרה: אין נדריהן נדר. דקטנים הן: אחר הזמן הזה. בתינוקת מבת שתים עשרה ויום אחד ולמעלה בתינוק מי"ג שנה ויום אחד ולמעלה: אפילו אמרו אין אנו יודעין כו'. גדולים הם ובכלל שוטה נמי לא מחזקינן להו דסופו לבא לכלל דעת ואין שוטה אלא המקרע כסותו והלן בבית הקברות והיוצא יחידי בלילה*. אבל תוך הזמן הזה אם ידע לשם מי נדר הוי נדר ואם לאו לא הוי נדר דקטן הוא. ובגמרא מפרש כולה מילתא: **גמ'** למה לי. ממילא ידענא דמכאן ואילך לא בעי בדיקה: סד"א בודקין לעולם. והאי דקתני בת אחת עשרה נבדקין למעוטי קודם זמן הזה דלא בדקין ליה דאפילו ידע קטן הוא קמ"ל דלמעוטי אחר זמן נמי אתא: בודקין כל י"ב למה לי. הא תנא דמיום א' בשתים עשרה מתחילין לבדוק ואינן קיימין בלא בדיקה עד יום אחד בי"ג אלמא כל י"ב הוי זמן בדיקה: היכא דבדקנא ל'. יום קמאי דשתים עשרה: ולא ידעה להפלות. לפרש לשם מי נדרה. ולישנא דקרא נקט כי יפליא לנדור (במדבר ו) תו לא נבדוק. ולימוקה בקטנה: בת י"א כו' למה לי. (ב)מדתני ליה בודקין כל י"ב שמעינן דמקמי הכי לא: הני מילי. דמקמי הכי מוחזקין קטנים ולאחר זמן מוחזקין גדולים: היכא דלא קאמרי אינהו. קודם הזמן יודעין אנו ולאחר זמן אין אנו יודעין: דברים האמורים כו'. דתינוק ממהר להתחכם יותר מתינוקת: לעונשין. וכגון דאייתי שתי שערות תוך הזמן דאי לא אייתי אפילו לאחר זמן לאו בר עונשין הוא ולאחר זמן אי אייתי ב' שערות הוי גדול ובר עונשין: כלפני הזמן. ולא ענשינן ליה ושתי שערות הויא להו שומא: וזאת לפנים. וזאת לשון נקבה כלומר רב חיננא דשמיה לשון נקבה אמר לפנים כלומר לפני זמן ולא תטעה להחליף דבריהם. ל"א שמו (ג)של רב דאמר כלפני הזמן מובלע בתיבת בישראל: מתיב רב המנונא. קס"ד כדאמר לקמן דרב המנונא משנה יתירה דייק דלא איצטריך למתנייה כדפרכינן לעיל והא דתני ליה תנא דמתני' למידק מינה לענין עונשין הא תוך הזמן דאי לענין נדרים לא כלפני זמן ולא כלאחר זמן: מגופא דמתני' דייק. דלא תוקמא אלא כשהביא שתי שערות ואפ"ה לא חשיב ליה גדול עד לאחר זמן. והשתא ליכא למיפרך לידוק מרישא דהא לא דייק מידי דבין רישא ובין סיפא לגופא איצטריך לענין נדרים דלא תימא הני מילי היכא דלא קאמרי אינהו אבל היכא דאמרי אינהו כו' כדאמר לעיל ומיהו מגופא דסיפא שמעינן דעד דמטו לאחר זמן בעינן יודע להפלות ואם אינו יודע להפלות (ד)ואפילו הביא ב' שערות לאו איש הוא דליהוי נדרו נדר מחמת אישות בלא הפלאה: קטן הוא. ואמאי נדרו נדר הא לאו כמוחזק גדול הוא כל זמן שלא הביא ב' שערות ומופלא סמוך לאיש נמי לא הוי דהא אינו יודע לשם מי נדר ומהיכא תיתי דנדרו נדר: אלא לאו כשהביא. ומשום הכי נדרו נדר אע"ג דאין יודע להפלות דהא גדול הוא: וטעמא

קודם הזמן הזה למה לי סד"א כו'. וא"ת ובת י"א שנה למה ליה למימר דלוט מריפא לא בדקין לה דהויא קודם הזמן וי"ל דזו אף זו קתני דלא מיבעיא דלא אמרי אלא אפילו אמרי לא מהני: **אלו** דברי רבי. נראה דהלכה כרבי דלקמן בפירקין אמרי' כל י"ב שנה ממאנת ומכאן ואילך אינה ממאנת ובפ' נערה שנתפתתה (כתובות ד' מ.) אמר דהלכה כרבי לגבי רשב"א לבד מלגבי מילתא דהתם ובית טולין (ב"ב דף קנה:) נמי פסיק הלכה כרבי מחבירו:

שהתינוק מצוי בבית רבו. ואפילו אין לו רב רגיל לצאת ולבא ומתפקח יותר:

אילימא לנדרים. והא הביא ב' שערות ואפ"ה נדרו נדר אם ידע למי נדר כיון שהוא שנה לפני גדלות דמסתמא יביא ב' שערות כשיהיה בן י"ג ויום אחד כדאמר רבא לקמן חזקה הביאה שערות: **אלא** לענין עונשין. וכגון שהביא ב' שערות תוך הזמן מי חשיב גדול כמו לאחר זמן לענין חליצה וקדושין ונדרים לקיים נדרו אפי' אינו יודע למי נדר כיון שהביא ב' שערות ומיבעיא ליה אי הוי שומא אי לאו:

עין משפט נר מצוה

סו א מיי' פ"ב מהל' יבום הל' כא סמג עשין נג טוש"ע אה"ע סי' קסו סעיף כ:

סז ב מיי' פי"א מהל' נדרים הל' א ב ג סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סי' רלג [וכרב אלפס יבמות פי"ג דף מה:]

מסורת הש"ס
[יבמות כ.]
[חגיגה ג:]
[לעיל מ"ו וש"נ]
נדרים סא. ע"ש שבת נה. ע"ש ערכין יח. ע"ש
ב"ב קנה:

◇◇◇

מוסף רש"י

נדריה נבדקין. אם ידעה לשם מי נדרה לשם מי הקדישה נדרה נדר (במדבר ל ד). נדריה קיימין. אינה צריכה ליבדק (שם). שקלעה. קליעת שער (ערכין יח.).

◆

תוספי הרא"ש

אלו דברי ר' סותיה ק"ל בפרק מי שמת גבי בת י"ד שנה שמכרה בנכסי אביה. ופריך תלמודא ולישלה ליה בת י"ב שנה ויום אחד ולקמן נמי בשמעתין קאמר רבא כל י"ב ממאנת והולכת לה ובפרק אע"פ ובפ' יש נוחלין אמרינן הלכה כר' מחבירו: **מלמד** שנתן הקב"ה בינה יתירה בא"ה יותר מבאיש. פירוש הקדים בה בינה יותר מבאיש: שהתינוק מצוי וכו'. ואפי' אין לו רב רגיל לבוא ולצאת עם בני אדם ומתפקח יותר ואפי' אין רגיל כלל אין תולדתו משתנית מאבותיו ואבות אבותיו: **תוך** זמן כלאחר זמן. ומופלא סמוך לאיש הוי לעולם שנה אחת סמוכה לגדלות בין מיהר להביא בין איחר להביא: **וזאת** לפנים בישראל. פי' ריב"ל היה לוי כדאמרינן בפ' כל הבשר [דף קט ע"ב] ר' מיאשא בריה דר' יהושע בן לוי לוי הוה. כלומר אותם שרים ישראל אמרו לפנים:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' רב ור' חנינא: (ב) רש"י ד"ה בת י"א וכו' מדתני ליה: (ג) ד"ה וזאת לפנים וכו' ל"א שמו של רב כ"ב ולוי כהאי ר"ב ורבי' חנינ"א בגימטרי' בישראל. ז"ל: (ד) ד"ה מגופא וכו' להפלות אפי':

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' וסימניך וזאת לפנים בישראל. עיין דרשה מהרלב"ח דף יח ע"א:

מוסף רש"י (המשך מדף מד ב) ואם בא עליה יבם קנאה. ואם רצה להוציאה מוציאה בגט (קדושין י.) דילמא ידי יבום ומתגרשת הימנו בגט ומקבלו אביה ואינה צריכה חליצה, דהא ביאת יבם הוא רחמנא, שכיון שלקחה נעשית כאשתו לכל דבר שמגרשה בגט, הא הרי בא עליה, אבל פחות משלש שנים אינה ביאה ואינה נקנית לו ואם בא לגרשה בגט אינו יכול, אלא ימתין עד שתהא בת שלש שנים ויום אחד ויבעול, או עד שתביא ב' שערות ותחלוץ (סנהדרין נה:). וחייבין עליה משום אשת איש. אם קיבל אביה קידושין ובא עליה אחר, חייב עליה משום אשת איש, דביאה היא, אבל פחות מבת שלש, נהי דקדושי כסף שלה קדושין הן למיחייב עליה לאחר שלש, אבל הבא עליה בתוך שלש לא נתחייב אע"פ שהיא אשת איש, דלאו ביאה היא (שם). ומטמאה את בועלה. כשהיא נדה שבעת ימים, כדכתיב (ויקרא טו) ותהי נדתה עליו (קדושין י.) דקי"ל (לעיל לב.) מרבויא דוי"ו ואשה כי תהיה זבה, לרבות תינוקת בת יום אחד שמטמאה בנדתה, ומיהו כי מטמאה בנדה במגע ובמדרס הוא דמטמאה טהרות ואדם וכלים כשאר נדה, אבל בא עליה בתוך שלש אינה מטמאתו טומאת שבעה כבועל נדה דכתיב ביה ותהי נדתה עליו, אלא הרי הוא כנוגע בעלמא לטומאת ערב, משום דלאו ביאה היא, אבל בת שלש מטמאתו כדין בועל נדה (סנהדרין נה:). לטמא משכב תחתון כעליון. שעושה בועלה משכב ומושב אפילו עשר מצעות, אבל לא להיות אב הטומאה לטמא אדם וכלים כמשכבה של נדה עצמה, אלא לטמא אוכלין ומשקין כעליונו של זב (קדושין י: וכעי"ז יבמות מ:) שהבועל נדה מטמא משכב התחתון משום משכב אפילו לא נגע בו, כעליון של זב, הכי מפורש במסכת נדה בפרק בנות כותים (לג:) שאין משכבו של בועל נדה חמור כמשכב נדה וכמשכב זב שנעשים אב הטומאה לטמא אדם וכלים, דכתיב בהו וכל אשר ישכב במשכבה, אלא הרי הוא כעליונו של זב, בגד שפרסו על גבי הזב, שאינו אלא ראשון לטומאה ואינו מטמא אדם וכלים אלא אוכלין ומשקין, ומקראי ילפינן לה התם (סנהדרין נה:) אבל פחותה מבת שלש, הבא עליה בנדותה אינו כבועל נדה, אלא כנוגע בנדה ואין משכבו מטמא אפילו אוכלין ומשקין אפילו נגע בו, דנוגע בנדה אינו אלא ראשון לטומאה ואינו מטמא כלים ואפילו נגע, וכ"ש דאינו מטמא משכב בלא נגיעה (שם שם). נשאת לכהן. על ידי קדושי אביה ואמרו רבנן אין האשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה, הא אם נכנסה לחופה אוכלת, אבל פחותה מכאן אפילו נכנסה לחופה אינה אוכלת, אע"ג דגדולה כיון שנכנסה לחופה אע"פ שלא נבעלה אוכלת, אלמא לאו בביאה תליא מילתא אלא בחופה, מיהו ראויה לביאה בעינן וכל שאין לה ביאה אין לה חופה (שם) אע"פ שקידושיה קדושין ע"י אביה, הואיל ואין ביאתה ביאה אין חופתה חופה והויא לה כארוסה, דאע"ג דקנין כספו הוא אמרו רבנן אין האשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה (שם נה:). בא עליה אחד מן הפסולין. כגון עכו"ם או חלל או נתין וממזר (שם וכעי"ז שם סט. ויבמות מ:) או אלמנה לכהן גדול (יבמות שם). פסלה. מן התרומה, דהא ביאתה ביאה, וביבמות (שם.) ובקדושין בפרק בתרא (סט:) ילפי לה מהאי קרא ובת כהן כי תהיה לאיש זר וגו' כיון שנבעלה לפסול לה פסלה עולמית, מהתם יליף לה שפיר, ולוייה וישראלית מרבו מרביא דבת ובת (סנהדרין שם. וכעי"ז שם סט.). בא עליה אחד מכל העריות כו' מומתין עליה. אם מחייבי מיתות הן, דהא ביאתה ביאה (שם נה:). והיא פטורה. מפני שהיא קטנה ואינה בת עונשין (שם סט.). כנותן אצבע בעין. מה הדמעה היוצאת ע"י אצבע באה אחרת תחתיה, אף בתולים של פחות [illegible]